

DAŽNAI UŽDUODAMI KLAUSIMAI IR ATSAKYMAI PAGAL TEMAS

1. Žemės ūkio naudmenų ir kitų plotų deklaravimas ir reikalavimai atsižvelgiant į deklaravimo taisyklės, patvirtintas žemės ūkio ministro įsakymu 2015 m. balandžio 9 d. Nr. 3D-270 (toliau – deklaravimo taisyklės) (1-17 psl.);
2. Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės už plotus (18-27 psl.);
3. Gyvulininkystės klausimai (28-29 psl.);
4. Lietuvos Respublikos teisės aktai (30 psl.);
5. Informacijos teikėjai (31 psl.).

EIL. NR.	KLAUSIMAI	ATSAKYMAI
1. Žemės ūkio naudmenų ir kitų plotų deklaravimas ir reikalavimai:		
TIESIOGINIŲ IŠMOKŲ SUDĖTIS		
1.1.	Kokia yra tiesioginių išmokų struktūra nuo 2015 m.?	2015 m. tiesioginių išmokų struktūrą sudaro: <ul style="list-style-type: none"> • pagrindinė išmoka, skiriama už visas deklaruotas ir paramos skyrimo reikalavimus atitikusias žemės ūkio naudmenas; • išmoka už pirmuosius hektarus; • žalinimo išmoka; • išmoka jaunajam ūkininkui; • susietoji parama.
AKTYVUS ŽEMĖS ŪKIO VEIKLOS SUBJEKTAS		
1.2.	Kas yra aktyvus žemės ūkio veiklos subjektas?	Tai žemės ūkio veiklos subjektas, kuris nevykdo tiesioginėmis išmokomis neremiamos veiklos ir taip pat įsipareigoja vadovautis žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijais.
1.3.	Kokios yra tiesioginėmis išmokomis neremiamos veiklos?	Neremiamos veiklos yra oro uostų, vandens valymo įrenginių, nuolatinių sporto ir pramogų aikštelių eksploatavimas ar geležinkelio, nekilnojamojo turto paslaugų teikimas.

1.4.	Ar turiu galimybę gauti tiesiogines išmokas, jeigu vykdau tiesioginėmis išmokomis neremiamas veiklas?	<p>Taip. Vykdydamas vieną iš tiesioginėmis išmokomis neremiamų veiklų, pareiškėjas vis tiek galės pretenduoti gauti tiesiogines išmokas, jeigu pateiks įrodymų dėl žemės ūkio svarbos jo veikloje.</p> <p>Įrodymai, susiję su žemės ūkio svarba, yra šie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • metinė tiesioginių išmokų suma už praėjusius kalendorinius metus sudaro bent 5 proc. visų pajamų, kurias pareiškėjas gavo už praėjusius finansinius metus iš ne žemės ūkio veiklos; • vykdoma žemės ūkio veikla yra reikšminga, t. y. pajamos iš žemės ūkio veiklos sudaro ne mažiau kaip 33 proc. visų už praėjusius finansinius metus gautų pajamų; • pagrindinė pareiškėjo veikla ar įmonės tikslas yra žemės ūkio veiklos vykdymas.
1.5.	Kas bus iškart pripažįstami „aktyviais žemės ūkio veiklos subjektais“?	<p>Tie pareiškėjai, kurių už praėjusius metus gauta tiesioginių išmokų suma* neviršijo 500 eurų, iš karto yra pripažįstami tinkamais pareiškėjais, žinoma, jeigu tenkins ir kitus deklaravimo reikalavimus.</p> <p>*apskaičiuota bendra, visų paramos schemų suma, kurią pareiškėjas turėjo teisę gauti nepriklausomai nuo paramos administravimo procese taikytų sankcijų.</p>
1.6.	Ar žirgynai, vienuolynai, nacionaliniai regioniniai parkai, kurių teritorijai priklauso daug pievų, yra tiesioginėmis išmokomis neremiamą veiklą vykdančios subjektais?	<p>Žirgynai – taip.</p> <p>Vienuolynai – ne.</p> <p>Nacionaliniai, regioniniai parkai – ne.</p>
1.7.	Ar kaimo turizmo veiklos vystymas yra tiesioginėmis išmokomis neremiamą veiklą?	Ne, nėra.
1.8.	Situacija, kai yra eksploatuojami individualaus ūkio nuotekų valymo įrenginiai, ar tokiu atveju jau yra traktuojama, kad pareiškėjas vykdo tiesioginėmis išmokomis neremiamą veiklą?	Ne. Deklaravimo taisyklių (patvirtintų ž. ū. ministro įsakymu 2015-04-09 Nr. 3D-270) 5.1.3 punkte numatyta, kad po tiesioginėmis išmokomis neremiamos veiklos „neeksploatuoti vandens valymo įrenginių“ kategorija patenkanti pareiškėjų vykdoma veikla turi būti susijusi su vandens surinkimo, valymo ir tiekimo paslaugų teikimu .
1.9.	Ar prie tiesioginėmis išmokomis neremiamos veiklos „neeksploatuoti oro uostų“ kategorijos patenka pareiškėjai, kurie ganyklų arba pievų plotus deklaruos aerodromų (be pakilimo tako) teritorijoje?	Ne, nepatenka. Tačiau tokie pareiškėjai (aerodromų valdytojai) pateks po tiesioginėmis išmokomis neremiamos veiklos – neeksploatuoti nuolatinių sporto ir pramogų aikštelių – kategorija, todėl bus traktuojami kaip tiesioginėmis išmokomis neremiamą veiklą vykdančios subjektais.

1.10.	Ar pareiškėjai, kurie nevykdo TI taisyklėse išvardytų neremiamų veiklų (t. y. neeksploatuoja oro uostų, vandens valymo įrenginių, nuolatinių sporto ir pramogų aikštelių, neteikia geležinkelio paslaugų, nekilnojamojo turto paslaugų) ir nėra pažymėję pirmame lape, kad „vykdo neremiamas veiklas“, bus tikrinami, ar atitinka „aktyvaus ūkininko“ statusą? Jeigu taip, tai kokių principu bus atrenkami pareiškėjai patikrai?	Taip, bus tikrinami, siekiant įsitikinti, ar jų paraiškoje pateikta informacija yra teisinga. Administracinei patikrai pareiškėjai bus atrenkami atsitiktiniu būdu. Detali tvarka yra numatyta deklaratavimo taisyklėse (patvirtintose ž. ū. ministro įsakymu 2015-04-09 Nr. 3D-270).
ŽEMĖS ŪKIO VEIKLOS VYKDYMO KRITERIJAI		
1.11.	Kokie yra žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai?	Žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai yra šie: - ganyklas arba pievas reikia bent 1 kartą per metus nušienauti arba visiškai nuganyti iki einamųjų metų liepos 15 d.; - iš užliejamųjų pievų teritorijų išvežti žolės ritinius reikia iki spalio 1 d.; - reikia nuolat prižiūrėti deklaruojamų ganyklų arba pievų plotų gerą agrarinę būklę, vengiant piktžolių įsivyravimo; - pūdymo plotuose negali būti vykdoma jokia žemės ūkio gamyba einamųjų metų produkcijai gauti. Žaliajame pūdyje negali būti ganomi gyvuliai, šienaujama žolė arba auginami kiti nei žoliniai (naudmenų klasifikatoriaus III grupėje ir kodu GPŽ deklaruojami) augalai. Žaliajame pūdyje reikia iki einamųjų metų rugsėjo 15 d. įterpti dirvos struktūrai gerinti auginamus žolinius augalus. Juodojo pūdymo plotai turi būti periodiškai įdirbami taip, kad juose nebūtų subrendusių piktžolių. Juodajame pūdyje negali būti naudojamos cheminės augalų apsaugos priemonės.
1.12.	Ar yra reikalavimas būti laikiusiam gyvulius 2014 m.?	Tokio reikalavimo nėra. Taip pat nėra reikalavimo turėti gyvulius einamaisiais metais.
1.13.	Ar yra reikalavimas dėl žolinės produkcijos realizavimo?	Ne, tokio reikalavimo nėra.
1.14.	Ar galėsiu valdomuose plotuose „mulčiuoti“, t. y. smulkinti žolę?	Žolės smulkinimas ir tolygus paskleidimas, kaip ganyklų arba pievų priežiūros būdas, bus galimas, tik pareiškėjams, kurių ganyklų arba pievų plotas sudaro labai nedidelę (ne daugiau kaip 10 proc.) bendro deklaruoto ploto dalį ir tiems pareiškėjams, kurie yra žolėdžių ūkininių gyvūnų laikytojai (ne mažiau kaip 0,3 SG/ha). Detali tvarka yra numatyta deklaratavimų taisyklių (patvirtintų ž. ū. ministro įsakymu 2015-04-09 Nr. 3D-270) 24.3 punkte.

1.15.	Jeigu daugiau kaip 50 proc. pievos yra nuganyta, ar likusią jos dalį nušienavus galima susmulkinti žolę?	Žolės smulkinimas, kaip vienas iš pievų priežiūros būdų yra galimas tik pareiškėjams: 1) kurių pievų plotas sudaro ne daugiau kaip 10 proc. nuo bendro paraiškoje nurodyto tinkamo paramai žemės ploto; 2) kurių žolėdžių ūkinių gyvūnų skaičius (laikytas einamaisiais metais nuo sausio 1 d. iki birželio 30 d.) atitinka deklaruojamų pievų plotą santykiu 0,3 SG/ha. Visais kitais atvejais, pievų priežiūra atliekant žolės masės smulkinimą nėra galima. Todėl, jeigu pareiškėjas turi 0,3 SG žolėdžių ūkinių gyvūnų deklaruojamiems pievų hektarams ir dalis pievos yra nuganyta, galima atlikti žolės masės smulkinimą. Detali tvarka yra numatyta deklaravimo taisyklių 24.3 punkte.
1.16.	Jeigu pareiškėjas deklaruoja pievą ir pats gyvulių neturi, bet jo deklaruojamą pievą pilnai nugano kaimynas, ar tokia situacija galima? Ar po patikros nebus taikomos sankcijos?	Jeigu nustatoma, kad pareiškėjo, neatsižvelgiant į tai ar pareiškėjas laiko ūkinius gyvūnus ar jų nelaiko, deklaruojamas laukas yra visiškai nuganytas arba dalyje lauko pilnai nuganyta, o kita dalis lauko nušienauta nustatyta tvarka, tai nelaikoma reikalavimų neatitikimu.
1.17.	Ar galima žaliąją masę smulkinti sodų ir uogynų tarpueiliuose?	Taip. Sodų ir uogynų tarpueilių priežiūros metodas (būtinumas nušienautą žolę sutvarkyti) deklaravimo taisyklėse nėra apibrėžtas.
1.18.	Kaip ekologiniam ūkiui kovoti su piktžolėmis, deklaruojant pievas? Pasak šių ūkių savininkų, jie pievą vasaros viduryje (birželio mėn. pabaigoje) turi sulėkščiuoti – taip išnaikinamos piktžolės. Tačiau klausimas – kaip į tai reaguos tikrintojas, atvykęs liepos mėn. ir radęs sulėkščiuotą lauką – jis neras pievos.	Jeigu Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ įgyvendinimo nuostatose arba kituose su ekologiniu ūkininkavimu susijusiuose teisės aktuose nėra numatyti kitokie reikalavimai ganyklų arba pievų priežiūrai, turi būti vadovaujama deklaravimo taisyklėse (patvirtintose ž. ū. ministro įsakymu 2015-04-09 Nr. 3D-270) apibrėžtais reikalavimais, kurie šiuo atveju ganyklų arba pievų priežiūros būdo – lėkščiavimo nenumato.
1.19.	Kokie ūkiniai gyvūnai yra įtraukti į žolėdžių ūkinių gyvūnų sąrašą?	Galvijai, arkliai, avys, ožkos, danieliai, dėmėtieji elniai, taurieji elniai, bizonai, stumbrai.
1.20.	Kokie SG koeficientai bus taikomi žolėdžių ūkinių gyvūnų ir deklaruojamų ganyklų bei pievų plotų santykiui įvertinti?	Žolėdžių ūkinių gyvūnų perskaičiavimo į SG koeficientai numatyti deklaravimo taisyklių (patvirtintų ž. ū. ministro įsakymu 2015-04-09 Nr. 3D-270) 8 priede.
1.21.	Kokia ūkinė veikla galima žaliajame pūdyje po numatytos rugsėjo 15 d.?	Žaliajame pūdyje po rugsėjo 15 d. galima veikla, kuri leistų patikros vietoje metu įsitikinti, kad pūdyje buvo auginti žoliniai augalai ir, kad jie įterpti į dirvą.

1.22.	Situacija, , kai suarus jau užsėtus naujas pasėlis ir patikros vietoje metu randamas naujas pasėlis, tačiau nėra aptinkami užartų dirvos struktūrai gerinti skirtų augalų pėdsakai – ar tai nebus traktuojama reikalavimo neatitikimu?	Taip, tai bus reikalavimo pažeidimas. Atkreipiame dėmesį, kad žaliajame pūdyme gali būti auginami tik <u>žoliniai</u> dirvos struktūrą gerinantys (klasifikatoriaus III grupėje ir kodu GPŽ deklaruojami) augalai. Tačiau pūdymo lauke negalima nei ganyti gyvulių, nei šienauti augančios žolės, kadangi žolė turės būti užarta iki rugsėjo 15 d. Suartame lauke patikros vietoje metu turės būti aptinkamos lauke augusios žolės liekanos.
IŠMOKA JAUNAJAM ŪKININKUI		
1.23.	Jeigu ūkininkas išregistruoja jau valdytą valdą ir tada įregistruoja naują valdą (Pvz. 2015 m.), ar tai yra laikoma nauju valdos įkūrimu?	Ne, tai nėra laikoma įsikūrimu, atitinkančiu šioje paramos schemoje dalyvaujančio jaunojo ūkininko valdos įkūrimo reikalavimus. Jeigu pareiškėjas jau anksčiau buvo įkūręs valdą (pirmą kartą) kaip valdos valdytojas, pakartotinis valdos įkūrimas nėra laikomas pirmuoju ir nauju įsikūrimu.
1.24.	Jeigu jaunas ūkininkas įsikuria perimtoje valdoje (perimtoje iš vyresnio amžiaus ūkininkų, paveldėtoje ar pan.) ar toks įsikūrimas atitinka paramos schemos reikalavimus?	Taip, jeigu jaunas ūkininkas įsikuria kaip valdos valdytojas, o šis įsikūrimas jam yra pirmasis valdos įkūrimas.
1.25.	Jeigu pareiškėjo valda yra įkurta ankstesniais metais nei buvo pateikta paraiška, kiek metų bus galima pretenduoti gauti šią išmoką?	Jeigu pareiškėjo valda yra įkurta ankstesniais metais nei buvo pateikta paraiška, kurioje pirmą kartą siekiama gauti išmoką jaunajam ūkininkui, ir nuo valdos įregistravimo dienos iki paraiškos pateikimo dienos yra praėję mažiau nei vieneri (Pvz. 11 mėn.), dveji (Pvz. 23 mėn.), treji, ketveri ar penkeri metai, pareiškėjas turi teisę į išmoką jaunajam ūkininkui atitinkamai penkerių, ketverių, trejų, dviejų ar vienerių metų laikotarpiui.
ŽALINIMAS		
ŽALINIMAS: BENDROSIOS NUOSTATOS		
1.26.	Kas yra žalinimas?	Žalinimas – tai nauja tiesioginių išmokų paramos schema, pagal kurią privalu laikytis klimatui ir aplinkai naudingos žemės ūkio veiklos reikalavimų. Žalinimo išmoka skiriama pareiškėjams, kurie laikysis šių reikalavimų: <ul style="list-style-type: none"> • pasėlių įvairinimo; • turimų daugiamečių ganyklų arba pievų išlaikymo (jei pareiškėjas neturi daugiamečių ganyklų arba pievų – laikoma, kad šis reikalavimas įvykdytas); • ekologiniu atžvilgiu svarbios vietovės (EASV) išskyrimo. Pareiškėjai, deklaravę mažiau kaip 10 ha ariamosios žemės, jau laikomi atitinkantys žalinimo reikalavimus ir jiems skiriama žalinimo išmoka.

1.27.	Kaip būtų vertinama, jeigu dalis ūkio laukų deklaruojami kaip ekologiniai, o dalis sertifikuoti, tačiau nedalyvauja ekologinio ūkininkavimo programoje?	Pagal deklaravimo taisyklių (patvirtintų ž. ū. ministro įsakymu 2015-04-09 Nr. 3D-270) 52 punktą, pareiškėjų deklaruoti laukai, kurie yra sertifikuoti pagal ekologinio ūkininkavimo taisyklių nuostatas, atitinka žalinimo reikalavimus ir jiems skiriama žalinimo išmoka. Tad šiuo atveju nesvarbu, ar pareiškėjo laukas dalyvauja ekologinio ūkininkavimo programoje, svarbiausia – ar jis yra sertifikuotas. Deklaruodamas pareiškėjas gali pasirinkti, kas jam naudingiau: 1. Įgyvendinti žalinimą su likusia (neekologine) valda, t. y. gaunant žalinimo išmoką už ekologinę valdos dalį (t. y. už laukus, kurie yra sertifikuoti), o likusią valdos dalį vertinant atskirai, kaip ji atitinka žalinimo reikalavimus arba jų neatitinka. 2. Paraiškoje pažymėti varnelę, kas reikštų, kad pareiškėjas siekia atitikti žalinimo reikalavimus visame deklaruotame plote – tiek ekologinėje (sertifikuotoje), tiek ir neekologinėje valdos dalyje. Tokiu atveju žalinimo reikalavimus pareiškėjas turi atitikti visoje deklaruojamoje žemėje identišškai, kaip tai būtų taikoma neekologiniam ūkiui.
1.28.	Jei bent vienas laukas paraiškoje yra ekologinis, ar tai reiškia, kad ji automatiškai „praeina žalinimą“? Jei paraiškoje yra bent vienas ekologinis laukas, tai visi likusieji taip pat privalo būti ekologiniai?	Žalinimas įskaitomas tik tiems laukams, kurie yra sertifikuoti pagal ekologinio ūkininkavimo programą. Visiems kitiems laukams žalinimo reikalavimai taikomi įprastine tvarka. Tačiau pareiškėjas deklaruodamas gali pasirinkti, kas jam naudingiau: 1. Įgyvendinti žalinimą su likusia (neekologine) valda, t. y. gaunant žalinimo išmoką už ekologinę valdos dalį (t. y. už laukus, kurie yra sertifikuoti), o likusią valdos dalį vertinant atskirai, kaip ji atitinka žalinimo reikalavimus arba jų neatitinka. 2. Paraiškoje pažymėti varnelę, kas reikštų, kad pareiškėjas siekia atitikti žalinimo reikalavimus visame deklaruotame plote – tiek ekologinėje (sertifikuotoje), tiek ir neekologinėje valdoje. Tokiu atveju žalinimo reikalavimus pareiškėjas turi atitikti visoje deklaruojamoje žemėje identišškai, kaip tai būtų taikoma neekologiniam ūkiui.
1.29.	Ar NATURA 2000 miškai savaime atitinka žalinimo reikalavimus ir už šiuos plotus skiriama išmoka?	Žalinimo išmoka gali būti skiriama tik už plotus, kurie atitinka pagrindinei (VIPS) išmokai keliamus reikalavimus. Pagal deklaravimo taisyklių 53 punktą, už NATURA 2000 plotus, už kuriuos skiriama pagrindinė išmoka, skiriama taip pat ir žalinimo išmoka, tačiau miškas nėra pagrindinei tiesioginei išmokai tinkamas plotas, todėl ir žalinimo išmoka už tokį plotą nėra mokama.
1.30.	Ar AGRO priemonės savaime atitinka žalinimo reikalavimus ir už šiuos plotus skiriama išmoka?	Pareiškėjai, prisiėmę įsipareigojimus pagal priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ turės atitikti žalinimo reikalavimus. Galimos išimtys, kai plotai, deklaruoti paramos schemose pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemones, savaime laikomi atitinkančiais žalinimo reikalavimus: • pagal deklaravimo taisyklių 53 punktą, už plotus, kurie atitinka NATURA 2000 keliamus reikalavimus, skiriama žalinimo išmoka; • pagal deklaravimo taisyklių 52 punktą – žalinimo išmoka skiriama už plotus, kurie yra sertifikuoti kaip ekologinės gamybos plotai.

1.31.	Ūkininkas deklaruoja 1000 ha žemės, iš jos 700 ha ganyklų arba pievų, likusi apsėta kukurūzais žaliam pašarui ir grūdams. Ar gaus šis ūkininkas žalinimo išmoką, jei neturės palikęs pūdymo ir bus nepasėjęs azotą kaupiančių augalų? Ir kelis pasėlius jis turėtų pasėti 300 ha plote norėdamas gauti žalinimo išmoką?	Pareiškėjas neatitinka žalinimo reikalavimų, kadangi turi tik du pasėlius ir nei laiko pūdymą, nei augina azotą kaupiančių augalų. Norint atitikti pasėlių įvairinimo reikalavimus – šiam pareiškėjui 300 ha? kukurūzų plote reikia auginti du skirtingus pasėlius, jei bent dalis ganyklų arba pievų yra iki 5 metų, t. y. dalyvauja pasėlių sėjomainoje. Priešingu atveju, jei visos ganyklos arba pievos yra priskiriamos prie daugiamečių ganyklų arba pievų, pareiškėjui reikia auginti bent 3 skirtingus pasėlius 300 ha kukurūzų plote. Tam, kad atitiktų ekologiniu atžvilgiu svarbios vietovės reikalavimus – 5 proc. ariamosios žemės ploto turi būti atidėta šioms vietovėms (t. y. pūdymui ir (arba) azotą kaupiantiems augalams).
1.32.	Ar galės žalinimo išmoką gauti pareiškėjas, neatitinkantis reikalavimų, keliamų pagrindinei (VIPS) išmokai?	Ne, negalės. Jei pareiškėjas neatitinka pagrindinei (VIPS) išmokai keliamų reikalavimų – jis nebegalės pretenduoti nei į žalinimo, nei į kitas plotines ES tiesioginių išmokų schemas.
ŽALINIMAS: PASĖLIŲ ĮVAIRINIMAS		
1.33.	Pasėlių įvairinimas. Kas tai?	Pasėlių įvairinimo tikslas – dirvožemio kokybės gerinimas. Svarbu žinoti, kad: 1. jei deklaruojama mažiau kaip 10 ha ariamosios žemės – laikoma, kad pareiškėjas įvykdė pasėlių įvairinimo reikalavimą; 2. jei deklaruojama 10 ha ir daugiau, bet mažiau kaip 30 ha ariamosios žemės, pareiškėjas turi turėti bent du skirtingus pasėlius ariamojoje žemėje, iš kurių didžiausias negali sudaryti daugiau kaip 75 proc. viso ariamosios žemės ploto; 3. jei deklaruojama 30 ha arba daugiau ariamosios žemės – visame jos plote turi būti bent 3 pasėliai, iš kurių didžiausias negali sudaryti daugiau kaip 75 proc., o du didžiausi – daugiau kaip 95 proc. viso ariamosios žemės ploto; 4. reikalavimas laikomas įvykdytu, jei daugiau kaip 75 proc. viso deklaruoto ploto sudaro ganyklos arba pievos, ir (arba) pūdymui palikta žemė, o likęs ariamosios žemės plotas neviršija 30 ha.
1.34.	Ar vasarinės ir žieminės kultūros yra traktuojamos kaip skirtingos kultūros?	Taip, laikomos skirtingomis.

1.35.	Kaip bus vertinama situacija, kai nebus galimybės nustatyti plotų, kuriuose javų kultūros auginamos ir susmulkinamos pašarui? Nėra pasiekama reikalinga branda ir neišlaikomas pasėlis pagal reikalaujamą terminą nuo birželio 1 d. iki liepos 31 d?	Pagal deklaravimo taisyklių 37 punktą, nuo birželio 1 d. iki liepos 31 d. Nacionalinės mokėjimo agentūros atliekamos patikros vietoje metu deklaruojamame lauke turės būti randamas deklaruotas pasėlis arba akivaizdžios deklaruoto pasėlio buvimo lauke liekanos (pavyzdžiui, ražienos). Priešingu atveju bus fiksuojamas deklaravimo taisyklių nuostatų pažeidimas.
ŽALINIMAS: EKOLOGINIŲ POŽIŪRIŲ SVARBIOS VIETOVĖS		
1.36.	Kas yra ekologiniu atžvilgiu svarbi vietovė (EASV) ir kaip ją išskirti?	EASV tikslas – biologinės įvairovės išsaugojimas. Šis reikalavimas taikomas pareiškėjams, deklaruojantiems daugiau kaip 15 ha ariamosios žemės. Svarbu žinoti: <ul style="list-style-type: none"> • jei deklaruojama 15 ha arba mažiau ariamosios žemės – laikoma, kad pareiškėjas įvykdė EASV reikalavimą; • jei deklaruojama daugiau kaip 15 ha ariamosios žemės – 5 proc. jos ploto turi būti skirta EASV ; • EASV gali sudaryti: pūdymas (juodasis arba žaliasis) ir (arba) azotą kaupiantys augalai; • reikalavimas laikomas įvykdytu, jei daugiau kaip 75 proc. viso deklaruoto ploto sudaro ganyklos arba pievos, ir (arba) pūdymui palikta žemė, ir (arba) azotą kaupiantys augalai, o likęs ariamosios žemės plotas neviršija 30 ha.
1.37.	Ką reikėtų žinoti apie juodąjį ir žaliajį pūdyką?	Juodajame arba žaliajame pūdykame negali būti vykdoma jokia žemės ūkio gamyba. Tai reiškia, kad žaliojo pūdyko plote negali būti ganomi gyvuliai, šienaujama žolė arba auginami kiti nei žoliniai augalai. Žaliajame pūdykame auginami dirvos struktūrai gerinti skirti žoliniai augalai (t. y. augalai, atitinkantys deklaravimo taisyklių priede esančio naudmenų klasifikatoriaus III grupės ir kodu GPŽ deklaruojamus augalus) ne vėliau kaip iki einamųjų metų rugsėjo 15 d. turi būti įterpiami į dirvą. Juodasis pūdykas turi būti periodiškai įdirbamas taip, kad jame nebūtų subrendusių piktžolių. Juodajame pūdykame negali būti naudojamos cheminės augalų apsaugos priemonės.
1.38.	Ką ir kada galima auginti juodajame ir žaliajame pūdykame, nuo kada galima apsėti juodąjį pūdyką, aparti žaliajį?	Žaliajame pūdykame gali būti auginami žoliniai augalai (naudmenų klasifikatoriaus III grupės ir kodu GPŽ deklaruotini augalai). Tuo tarpu juodasis pūdykas rudenį gali būti apsėtas žemės ūkio augalais ūkininko pasirinkimu – be ribojimo, kokiais. Kadangi pagal deklaravimo taisyklių 37 punktą laikotarpiu tarp birželio 1 d. ir liepos 31 d. bus tikrinama, ar pareiškėjas iš tikrųjų augina tuos augalus (arba laiko pūdyką), kuriuos deklaravo savo paraiškoje, svarbiausia, kad minėtu laikotarpiu juodajame pūdykame nebūtų auginami jokie žemės ūkio augalai, būtų žemės periodiško dirbimo įrodymai, lauke nebūtų subrendusių piktžolių, žaliojo pūdyko atveju – plote auginami žoliniai augalai, nėra žolės šienavimo, ganymo požymių. Po liepos 31 d. juodasis pūdykas gali būti apsodintas žemės ūkio augalais, o žaliajame pūdykame auginami žoliniai augalai – įterpiami į dirvą.
1.39.	Ar pūdyką galima deklaruoti kelis metus iš eilės toje pačioje vietoje?	Taip, galima.

1.40.	<p>Jeigu buvo pieva, o vasaros gale ūkininkas nupjauna žolę, suaria ir rudenį sės žieminės kultūras, tai koku kodu deklaruoti? Ar galima šiuo atveju deklaruoti žaliąjį pūdyką, nors žolinė produkcija gaunama ir naudojama?</p>	<p>Tokiu atveju turi būti deklaruojama ganykla arba pieva.</p>
1.41.	<p>Ar reikia paraiškos 7 stulpelyje „Azotą kaupiančių augalų laukas skirtas EASV (atitinkamas langelis pažymimas „x“)“ žymėti naudmenų klasifikatoriaus 3 grupės augalus (III grupė Azotą kaupiantys augalai ariamojoje žemėje ir kartu ganyklos arba pievos 5 metų ir mažiau)? Pastaba šios grupės augalams reikalavimas iki lapkričio 1 d. suartą lauką apsėti arba palikti ražienas per žiemą netaikomas.</p>	<p>Šių augalų paraiškos 7 stulpelyje žymėti nereikia.</p>
1.42.	<p>Naudmenų klasifikatoriaus II grupės augalai turi būti apsėti žieminėmis kultūromis arba paliktos nuimto derliaus augalų ražienos. Ar galime žymėti ražienas pareiškėjams, kurie nedalyvauja KPP programoje „Ražienų laukai per žiemą“, ar čia tik dalyvaujantiems?</p>	<p>Šis reikalavimas yra taikomas tik pareiškėjams, deklaruojantiems naudmenų klasifikatoriaus II grupės augalus. Jokio ryšio su KPP programomis šioje vietoje nėra. Tai yra atskiras reikalavimas, skirtas atitikti ekologiniu atžvelgiu svarbios vietovės reikalavimą.</p>

1.43.	Jeigu yra sėjamas mišinys (pvz. vikių-avižių), ar jis atitinka ekologiniu atžvilgiu svarbios vietovės reikalavimus?	Pagrindinis pasėlis turi sudaryti daugiau kaip 80 proc. deklaruojamo pasėlio. Taigi, vikių-avižių mišinys bus tinkamas pasėlis ekologiniu atžvilgiu svarbiai vietai, kuomet vikiai sudarys daugiau kaip 80 proc. pasėlio ir bus deklaruojami kaip vikiai.
ŽALINIMAS: DAUGIAMETĖS GANYKLOS		
1.44.	Ar galima arti daugiamečių ganyklas arba pievas?	Vienas iš žalinimo reikalavimų – daugiamečių ganyklų arba pievų išlaikymas. Tai reiškia, kad negalima keisti šių plotų žemės ūkio paskirties, pavyzdžiui, paversti ariamąja žeme ir joje auginti javus. Tačiau tokius plotus galima atnaujinti – arti atsėjant plotą kultūrinėmis žolėmis (išskyrus atvejus, kai pieva patenka į NATURA 2000 teritorijoje esančius natūralių buveinių plotus). Svarbu: jeigu Lietuvoje daugiamečių ganyklų arba pievų sumažės daugiau, negu leistina, pakeitusieji šių plotų paskirtį turės juos vėl paversti pieva. Kitaip bus mažinama žalinimo išmoka.
1.45.	Kiek metų ganykla laikoma daugiamete?	Plotas, deklaruojamas kaip pieva tame pačiame lauke 5 metus iš eilės tampa daugiamete pieva. Tai reiškia, kad plotas, 2010–2014 m. deklaruotas kaip pieva iki 5 m., 2015 m. turi būti deklaruojamas kaip daugiamečių pieva.
1.46.	Ar galima daugiamečių ganyklos plotą deklaruoti kitame plote?	Taip galima, tačiau deklaruotame plote privalu įsipareigoti tą ganyklą arba pievą išlaikyti ilgiau kaip 5 metus.
1.47.	Ar daugiamečių ganyklas galima paversti daugiamečiais sodais?	Ne, tik galima apsodinti mišku.
1.48.	Daugiamečių pievų išlaikymo atskaitos metai. Ar šie 2012+2015 atskaitos metai taikomi 2014–2020 laikotarpiui? Jeigu ne, tai kaip sugrąžinti lauką atgal į sėjomainą, nes šiemet pievą (daugiau kaip 5 m.) reikės deklaruoti kaip daugiamečių ir bus taikomas įsipareigojimas dėl šios pievos išlaikymo? Ar šis įsipareigojimas taikomas neribotam laikui?	Taip, tai yra įsipareigojimas bent jau 2014–2020 m. periodui. Kokie reikalavimai išmokoms gauti bus po šio laikotarpio – kol kas negalime žinoti.

1.49.	<p>Dėl naujų žemių įsigijimo. Jeigu ūkininkas pageidauja 2015 metais pirkti naujų žemės plotų, kurie 2014 metais nebuvo deklaruoti, o prieš tai deklaruotos tik ganyklos arba pievos? Ar bus galima suarti? Ar prieš perkant žemes reikia pasidomėti, kas jose buvo deklaruota ir kokie įsipareigojimai jose buvo? Jeigu dėl to bus taikomos sankcijos – kam jos bus taikomos? Pardavusiajam žemę ar nusipirkusiajam?</p>	<p>Atstatymo reikalavimas taikomas nusipirkusiajam (nesvarbu, kas išarė). Visiems visada aiškiname vienodai: atstatyti reikės, jei per ankstesnius dvejus metus (pagal deklaravimo duomenis) plotas buvo daugiametė ganykla arba pieva, o einamaisiais metais deklaruojamas kaip kitos paskirties žemė (ne pieva arba ganykla). 2015 m. atveju – atstatymo reikalavimas taikomas žvelgiant į paskutinius 3 deklaravimo metus. Tai reiškia, kad galimai gali tekti atstatyti ir 2012 m. išartą plotą.</p> <p>Tačiau taip pat atkreipiame dėmesį, kad didžiausias galimas išmokų mažinimas pareiškėjui, panaikinusiam daugiametę ganyklą arba pievą (nesvarbu, ar tą padarė pats pareiškėjas, ar kitas anksčiau plotą deklaravęs asmuo) ir vietoj jos pasėjus, pvz. javus, ir iki kitų metų deklaravimo neatstačius išartos ganyklos arba pievos (t. y. vėl nepasėjus žolės) toje pačioje arba kitoje vietoje, ir tik tuo atveju, jei Lietuvos mastu daugiamečių ganyklų arba pievų bus sumažėję daugiau, nei leidžiama (t. y. daugiau nei 5 proc.) – pareiškėjui neskiriama žalinimo išmoka už išartą ir neatstatytą daugiametės ganyklos arba pievos plotą. Nuo 2017 m. – galimai taikytinas ir pagrindinės išmokos mažinimas.</p> <p>Tokiu atveju, jei pareiškėjas išars ganyklą arba pievą ir deklaruos, kaip pvz., javus prieš tai apskritai nedeklaruotame plote, reikalavimo atstatyti išartą ganyklos arba pievos plotą jam nebus taikoma. Už tokį plotą pareiškėjas gaus žalinimo išmoką, jei atitiks visus keliamus reikalavimus.</p>
1.50.	<p>Kodėl šiemet deklaravimo taisyklėse atsirado tokios griežtos nuostatos dėl daugiamečių ganyklų arba pievų išlaikymo bei pievų iki 5 metų virtimo į daugiameses ganyklas arba pievas po 5 metų deklaravimo?</p>	<p>Atkreipiame Jūsų dėmesį, kad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Daugiamečių ganyklų arba pievų išlaikymo reikalavimas nėra naujas – jis Lietuvoje galioja nuo 2005 m. Iki šiol už reikalavimo nesilaikymą nebuvo numatyta taikyti išmokų mažinimo, tačiau ūkininkas įsipareigojo „<i>Agentūrai pareikalavus, jos nustatytais terminais bei tvarka atkurti per paskutinius metus buvusį daugiamečių ganyklų arba pievų plotą</i>“. 2. Daugiametės ganyklos arba pievos apibrėžimas taip pat liko nepakitęs, tačiau išaiškintas detaliau: plotas, 5 metus iš eilės deklaruotas toje pačioje vietoje kaip pieva iki 5 m., virsta daugiamete ganykla arba pieva. Apie tai, kad pareiškėjo deklaruojamas plotas jau fiksuojamas kaip daugiametė ganykla arba pieva – pareiškėjas per sistemą informuojamas i deklaravimo metu. 3. Atnaujinti pievą – ją išariant ir vėl sėjant žolę – galima nors ir kiekvienais metais – tai neturi įtakos pievos virtimui daugiamete pieva. 4. Tais atvejais, kai laukas toje pačioje vietoje deklaruojamas kaip ganykla arba pieva iki 5 metų 4 metus iš eilės, o penktus metus iširiamas ir pasėjami, pvz. javai, – nevirsta į daugiametę ganyklą arba pievą – išlaiko ariamosios žemės statusą.

1.51.	Ką daryti, jei vaikai perima tėvų, senelių žemę ir (arba) nori keisti ūkininkavimo kryptį, pvz. iš šiuo metu nepelningos pienininkystės į, pvz., javininkystę. Ar jam galima išarti daugiamečių ganyklas arba pievas? Ar jam bus taikomos sankcijos ir kokios?	Puikiai suprasdami šiuo atveju nepalankią situaciją perspektyviam, norinčiam keisti ūkininkavimo kryptį ūkininkui, turime atsakyti, kad, deja jokių išlygų tokiam ūkiui negalime numatyti, turi būti taikoma įprastinė tvarka. Pagal ES reglamentus – tiek reikalavimas išlaikyti turimus daugiamečių ganyklų arba pievų plotus, tiek ir išartų ganyklų arba pievų atstatymo metodika – visoms ES valstybėms narėms yra taikomi vienodai, nenumatant jokių išimčių.
SUSIETOJI PARAMA		
SUSIETOJI PARAMA UŽ MĒSINIUS GALVIJUS, PIENINIŲ VESLIŲ BULIUS, MĒSINES AVIS, PIENINES OŽKAS		
1.52.	Už kokius gyvulius galima gauti susietąją paramą?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Už mėsinius galvijus (mėsai ir (ar) veislei laikomus mėsinius galvijus, kelių mėsinių ar pieninių ir mėsinių galvijų mišrūnus); 2. Už pieninių veislių bulius (mėsai ir ar veislei laikomas pieninės veislės bulius, kelių pieninių veislių galvijų mišrūnas); 3. Už mėsinės avis (mėsai ir (ar) veislei laikoma mėsinė avis, kelių mėsinių veislių ar pieninės ir mėsinės veislės avių mišrūnas); 4. Už pienines ožkas (pienui laikoma pieninė ožka, kelių pieninių veislių moteriškos lyties mišrūnė).
1.53.	Kokie pagrindiniai kriterijai siekiant gauti paramą už gyvulius?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mėsinius galvijus, pieninės veislės bulius, mėsinės avis ir pienines ožkas savo valdoje privalo nepertraukiamai išlaikyti ne mažiau nei 60 kalendorinių dienų. 2. Būtina gyvulius suženklinti ir įregistruoti Ūkinių gyvūnų registre iki einamųjų metų spalio 31 d. 3. Mėsiniai galvijai ir pieninės veislės buliai turi būti ne jaunesni nei 12 mėn. amžiaus. 4. Išmokos gavėjai privalo laikytis: <ol style="list-style-type: none"> 4.1 Ūkinių gyvūnų laikymo vietų registravimo ir juose laikomų ūkinių gyvūnų ženklavimo ir apskaitos tvarkos aprašo reikalavimų; 4.2 Žemės ūkio veiklos valdymo reikalavimų; 4.3 Geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų. 5. Išmoka pagal einamaisiais metais pateiktą paraišką už tą patį gyvulį gali būti skiriama tik vieną kartą. Tuo atveju, jeigu gyvuliai buvo parduoti kitam laikytojui, pardavėjui išmoka neskiriama.
SUSIETOJI PARAMA UŽ PIENINES KARVES		
1.54.	Kokie pagrindiniai reikalavimai, siekiant gauti susietąją paramą už pienines karves?	2015 metais ši parama bus mokama tiems Žemės ūkio ir kaimo verslo registre registruotiems valdos valdytojams, kurių valdoje valdytojo ir (ar) partnerių vardu 2014 m. balandžio 1 d. – 2015 m. kovo 31 d. laikotarpiu Ūkinių gyvūnų registre buvo registruotos pieninės karvės. Taip pat, pieno gamintojas turi būti pardavęs ne mažiau kaip 500 kg pieno per metus iš vienos pieninės karvės. Be to, pieno gamintojas 2015 metais turi pateikti žemės ūkio naudmenų ir pasėlių deklaravimo paraišką bei joje pažymėti, kad nori gauti susietąją paramą už pienines karves.

1.55.	Kada bus mokama susietoji parama už pienines karves ir koks jos dydis?	Paramą numatoma mokėti nuo 2015 m. gruodžio 1 d. Avansinių mokėjimų tvarka gali būti nustatoma ministro įsakymu. Orientaciniai paramos dydžiai: 2015 m. – 77,01 eurų, 2016 m. – 81,54 eurų, 2017 m. – 86,07 eurų, 2018 m. – 90,67 eurų, 2019 m. – 95,27 eurų, 2020 m. – 95,27 eurų už pieninę karvę. Tikslūs paramos dydžiai bus tvirtinami žemės ūkio ministro įsakymu iki kiekvienų metų spalio 1 d., paaiškėjus tiksliai paramos gavėjų skaičiui.
1.56.	Kiek laiko reikia išlaikyti pienines karves, norint gauti susietąją paramą?	Šiuo atveju išlaikymo periodas nėra nustatytas. Laikymo trukmė nėra svarbi, nes bus skaičiuojamas 2014 m. balandžio 1 d. – 2015 m. kovo 31 d. laikotarpio aritmetinis pieninių karvių vidurkis. Pvz. pieno gamintojas nurodytu laikotarpiu laikė vieną pieninę karvę 6 mėnesius, tokiu atveju gamintojas gaus pusę numatytos išmokos, jeigu atitiks visus kitus nustatytus reikalavimus, t. y. pateiks paraišką, bus pardavęs ne mažiau kaip 500 kg pieno per metus, bus registruotas Žemės ūkio ir kaimo verslo registre.
1.57.	Ar gali būti skiriama susietoji parama už pieninių bei mėsinių veislių karves mišrūnes?	Ši parama skiriama tik už pienines karves (mišrūnės neįskaičiuojamos).
1.58.	Ar gausiu susietąją paramą, jei karves laikiau tik kelis mėnesius?	Taip, jeigu atitiks visus kitus nustatytus reikalavimus šiai paramai gauti. Tiesiog šiuo atveju, 12 mėnesių aritmetinis vidurkis bus atitinkamai mažesnis.
1.59.	Kas gaus susietąją paramą, jei karves, ūkį ir visą valdą perdaviau kitam asmeniui nepasibaigus nurodytam laikotarpiui (balandžio 1 d.– kovo 31 d.)?	Jeigu visa valda perduodama nepasibaigus nurodytam laikotarpiui (t. y. nuo balandžio 1 d. iki kovo 31 d.), tai valdos perėmėjas, įregistruotas valdos valdytoju, gali teikti paraišką ir prašyti šios paramos, jeigu atitinka visus nustatytus reikalavimus. Valdos perdavėjui šiuo atveju parama negali būti skirta. Jeigu visa valda perduodama pasibaigus pasėlių deklaravimo laikotarpiui, tačiau valdos valdytojas atitinka visus reikalavimus paramai gauti, tai valdos perėmėjas, įregistruotas valdos valdytoju, turi pateikti Nacionalinei mokėjimo agentūrai laisvos formos prašymą dėl paramos priskyrimo ir pridėti fakto patvirtinimo dokumentų kopijas bei nurodyti banko pavadinimą, kodą ir sąskaitos numerį.
SUSIETOJI PARAMA UŽ AUGALUS		
1.60.	Už kokius augalus galima gauti susietąją paramą?	Susietąją paramą galima gauti už auginamus vaisius, uogas (klasifikatoriaus V grupės 1–13 kodai), atvirajame grunte auginamas daržoves (išskyrus bulves) (klasifikatoriaus I grupės 20–53 kodai), uždarajame grunte auginamas daržoves (šildomuose šiltnamiuose) (klasifikatoriaus I grupės 17 ir 18 kodai) ir baltyminius augalus (žirniai, pupos, lubinai, liucernos, dobilai, vikiai, gargždeniai, seradėlės, esparcetai, barkūnai, ožiarūčiai, lęšiai, žemės ūkio augalų mišiniai, kuriuose baltyminiai augalai yra vyraujantys).
1.61.	Ar yra nustatytas mažiausias plotas susietajai paramai už augalus gauti?	Taip, dviem susietosios paramos už augalus schemoms, būtent, paramai už daržoves šildomuose šiltnamiuose, taip pat paramai už baltyminius augalus gauti yra nustatytas mažiausias plotas – 0,5 ha.

1.62.	Ką dar turėtų žinoti pareiškėjai apie bendruosius reikalavimus susietajai paramai už augalus gauti?	<p>Pareiškėjai, norintys gauti susietąją paramą už augalus, deklaruodami jų laukus, paramos paraiškoje turi pažymėti, kad prašo už juos susietosios paramos už plotą (paraiškos 8 stulpelis).</p> <p>Pareiškėjai, siekiantys gauti susietąją paramą už vaisius, uogas ir daržoves, auginamus atvirajame grunte, iki einamųjų metų lapkričio 15 d. privalo nuimti užaugintą derlių.</p> <p>Pareiškėjai privalo laikytis kompleksinės paramos reikalavimų – jų nesilaikant taikomas atitinkamas paramos sumos sumažinimas.</p>
-------	--	--

1.63.	Kokie yra pagrindiniai kriterijai siekiant gauti paramą už augalus?	<p>1. Pareiškėjai, siekiantys gauti susietąją paramą už vaisių, uogų (klasifikatoriaus V grupės 1–13 kodai) ir daržovių (išskyrus bulves) (klasifikatoriaus I grupės 20–53 kodai) auginimą atvirajame grunte, iki einamųjų metų lapkričio 15 d. privalo nuimti užaugintą derlių.</p> <p>2. Pareiškėjai, siekiantys gauti susietąją paramą už daržovių auginimą uždrajame grunte (šildomuose šiltnamiuose) (klasifikatoriaus I grupės 17 ir 18 kodai) privalo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - deklaruoti ne mažesnį kaip 0,5 ha uždrajame grunte auginamų daržovių plotą; - realizuoti ne mažiau kaip 2 900 kg iš aro užaugintų daržovių per metus. Pareiškėjas Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos turi pateikti informaciją apie realizuotą produkciją: sąskaitų, sąskaitų faktūrų, kasos pajamų orderių, kasos aparato kvitų arba pinigų priėmimo kvitų, kuriuose būtų nurodytas produkcijos kiekis ir piniginė vertė, kopijas; - šiltnamiuose gamybinę veiklą vykdyti ne trumpiau kaip 8 mėnesius per kalendorinius metus, auginti produkciją žemėje arba substratuose ant žemės. Gamybinės veiklos pradžia nustatoma pagal sėjos ar daigų sodinimo aktą, pasirašytą komisijos, sudarytos iš Lietuvos šiltnamių asociacijos įgaliotų atstovų ir pareiškėjų. Gamybinės veiklos pabaiga nustatoma po 30 kalendorinių dienų, kai buvo išrašyti paskutiniai produkcijos realizavimo dokumentai. - turėti veikiančias stacionarias (nuolatinę, ilgalaikę sistemą, kuri užtikrintų tolygų šilumos paskirstymą visame šiltnamyje) šildymo ir automatines laistymo sistemas; - šiltnamius įregistruoti, kaip statinius, Nekilnojamojo turto registre ir (arba) Valdų registre, o nuo 2017 m. – Nekilnojamojo turto registre; - neturėti įsiskolinimų Lietuvos Respublikos valstybės biudžetui, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui; - tvarkyti buhalterinę apskaitą; - nemažinti šiltnamiuose įdarbintų asmenų skaičiaus, palyginti su 2011 m. dirbusiųjų skaičiumi arba su vidutiniu šalies dirbančiųjų šiltnamiuose skaičiumi, kuris yra lygus 10,21 darbuotojo šiltnamio hektarui gamybinės veiklos laikotarpiu, nurodytu deklaravimo taisyklių 57.3 papunktyje. Vienas dirbantysis – asmuo, įdarbintas visu etatu. Pareiškėjas Agentūrai pateikia darbo sutartis, laiko apskaitos žiniaraščius, įmokų Sodrai sumokėjimo įrodymo dokumentus; - pareiškėjas minimus dokumentus privalo pateikti vykdomų patikrų ūkyje metu ir (arba) iki einamųjų metų lapkričio 30 d. Agentūrai. <p>3. Pareiškėjai, siekiantys gauti susietąją paramą už baltyminių augalų auginimą, privalo deklaruoti ne mažesnį kaip 0,5 ha baltyminių augalų, tokių kaip: žirniai, pupos, lubinai, liucernos, dobilai, vikiai, gargždeniai, seradėlės, esparcetai, barkūnai, ožiarūčiai, lęšiai, žemės ūkio augalų mišiniai, kuriuose baltyminiai augalai yra vyraujantys, plotą.</p>
-------	--	---

IŠMOKA UŽ PIRMUOSIUS HEKTARUS

1.64.	Kas yra išmoka už pirmuosius hektarus?	Išmoka už pirmuosius hektarus yra paramos schema, kurios tikslas – padidinti paramą smulkiesiems ir vidutiniams ūkiams, skiriant nustatyto dydžio (Eur/ha) papildomą išmoką už pareiškėjo deklaruotą iki 30 ha plotą. Tarkime, ūkininkas deklaruoja 100 hektarų, vadinasi, už juos gaus pagrindinę išmoką, o už pirmuosius 30 hektarų gaus dar ir papildomą išmoką. O tie, kurie dirba mažiau kaip 30 ha, gaus padidintą išmoką už visus savo hektarus.
1.65.	Ką dar turėtų žinoti pareiškėjai apie reikalavimus, susijusius su išmoka už pirmuosius hektarus?	Pareiškėjai turėtų žinoti, kad negalima dalyti valdos siekiant gauti didesnę paramos sumą. Tyčiniu valdos dalinimu laikomi atvejai, kai nustačius valdos dalinimą ir Nacionalinei mokėjimo agentūrai paprašius, pareiškėjai nepateiks reikalingų dokumentų. Pareiškėjams, iki einamųjų metų lapkričio 1 d. nepateikusiems reikalingų dokumentų ar pateikusiems ne viso ploto dokumentus, arba, vadovaujantis pateiktais dokumentais nustačius, kad valda buvo padidinta, siekiant gauti didesnę paramos sumą, išmoka už pirmuosius 30 ha nemokama, tiek deklaruotą plotą padidinusiems, tiek jį sumažinusiems pareiškėjams.

GEROS AGRARINĖS IR APLINKOSAUGOS BŪKLĖS REIKALAVIMAI (GAAB)

1.66.	Kokie pagrindiniai pasikeitimai dėl GAAB reikalavimų?	<p>Nuo 2015 bus taikomi šie septyni GAAB reikalavimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • GAAB1 dėl mėšlo ir (ar) srutų paskleidimo vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose; • GAAB2 dėl paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniui išgauti; • GAAB3 dėl draudimo išleisti pavojingas nuotekas; • GAAB4 dėl juodojo pūdymo; • GAAB5 dėl draudimo auginti kaupiamuosius žemės ūkio augalus šlaituose; • GAAB6 dėl draudimo deginti žemės ūkio augalus bei jų ražienas, žolę ganyklose arba pievose?; • GAAB7 dėl valstybės saugomų botaninių gamtos paveldo objektų. <p>PASTABA: Dalis iki 2014 m. galiojusių GAAB reikalavimų, tokių kaip ganyklų arba pievų priežiūra (šienavimas, šieno tvarkymas ir kt.), nuo 2015 m. nebus taikomi. Atkreipiame dėmesį, kad ganyklų arba pievų ir priežiūros (šienavimas, šieno tvarkymas ir kt.) reikalavimai yra numatyti kaip žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijai (deklaravimo taisyklių III skyrius).</p>
1.67.	Kokie pagrindiniai pasikeitimai dėl sankcijų skaičiavimo už GAAB reikalavimų pažeidimus?	<p>Sankcijų skaičiavimas nesikeitė, palyginti su iki šiol galiojusiomis nuostatomis.</p> <p>PASTABA. Sankcijų už kompleksinės paramos reikalavimų pažeidimus taikymo metodikos pakeitimo, atlikto 2015 m., esmė – suderinti šią metodiką su naujai priimtų ES ir nacionalinės teisės aktų turiniu, kuris neturi įtakos sankcijų skaičiavimo nuostatomis.</p>
1.68.	Ar 2015 m. gali būti pritaikyta sankcija už pakartotinį pažeidimą, jei patvirtinti nauji GAAB ir Valdymo reikalavimų aprašai?	<p>2015 m. nėra „nuliniai“ atskaitos metai pažeidimų pasikartojimui nustatyti, t. y. jei 2013 m. buvo pažeistas reikalavimas, tą patį reikalavimą pažeidus 2015 m. bus pritaikyta sankcija už pakartotinį pažeidimą. Jei buvo nustatytas reikalavimo pažeidimas 2014 m., o 2015 m. ar 2016 metais vėl nustatytas to paties reikalavimo pažeidimas, jis laikomas pakartotiniu ir taikoma atitinkama sankcija.</p> <p>PASTABAS. pareiškėjų patogumui Sankcijų už kompleksinės paramos reikalavimų pažeidimus taikymo metodika papildyta 4–6 priedais, kuriuose pateiktos reikalavimų atitikties lentelės.</p>

1.69.	Jeigu pareiškėjui pritaikyta 100 proc. sankcija už gyvulių neturėjimą 2014 m., ar bus taikomos sankcijos 2015 m., nes šiais metais gyvulių turėti nereikia?	Jei 2014 m. buvo nustatytas pakartotinis tyčinis reikalavimo pažeidimas, parama sumažinama 100 proc. už 2014 metus, ir neskiriama 2015 metais – t. y. laikoma viena sankcija už 2014 m. nustatytą pakartotinį tyčinį reikalavimo pažeidimą. Tokia nuostata galioja visais atvejais, kai buvo pritaikyta sankcija už pakartotinį tyčinį pažeidimą.
TIESIOGINIŲ IŠMOKŲ DYDŽIAI		
1.70.	Kokie preliminarūs tiesioginių išmokų dydžiai 2015 metais?	Nuo 2015 m. pagrindinė išmoka už 1 ha apytikriai turėtų siekti apie 57 eurus, žalinimo išmoka – apie 45 eurus, išmoka už pirmuosius hektarus – apie 48 eurus, išmoka jaunajam ūkininkui – apie 41 eurą.

2. Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės už plotus:

BENDRIEJI LIETUVOS KAIMO PLĖTROS 2014–2020 M. PROGRAMOS PRIEMONIŲ UŽ PLOTUS REIKALAVIMAI:

ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTŲ KOKYBĖS SISTEMOS

2.1.	Koks subjektas yra laikomas pirmą kartą dalyvujančiu Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemose?	<p>Pirmą kartą į ekologiškų produktų gamybos sistemą, ES pripažintų produktų gamybos sistemą arba nacionalinę maisto kokybės sistemą įsijungiančiais aktyviais žemės ūkio subjektais laikomi tie ūkininkai, kurie paramos paraišką pateikė per du metus nuo pirmojo patvirtinamojo dokumento, sertifikato arba gamintojo įregistravimo Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos tvarkomame produktų, kurių pavadinimai įregistruoti Saugomų kilmės vietos nuorodų ir saugomų geografinių nuorodų arba Garantuotų tradicinių gaminių registre, gamintojų sąrašė dienos.</p> <p>Atkreiptinas dėmesys į tai, kad sertifikuotiems ekologiniams ūkiams yra taikomas dviejų metų pereinamasis laikotarpis, kai pagamintos produkcijos neleidžiama ženklinti ekologiniais ženklais. Todėl pirmą kartą dalyvujančiais ekologiškų produktų gamybos sistemoje ūkininkais laikomi tie sertifikuotų ekologinių ūkių subjektai, kurie paramos paraišką pateikė per du metus nuo tos dienos, kai sertifikavimo įstaiga jiems išdavė pirmąjį dokumentą, kuriuo suteikta galimybė tiekti rinkai ekologiškus žemės ūkio ir maisto produktus ir kuriuo patvirtinta, kad šie produktai pagaminti laikantis ekologinės gamybos reikalavimų.</p>
2.2.	Ar naujieji reikalavimai numatyti pareiškėjams pagal KPP 2014–2020 m. priemonę „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ taikomi ir tiems ūkininkams, kurie dalyvauja KPP 2007–2013 m. priemonėje „Dalyvavimas maisto kokybės schemose“?	<p>Tinkamumo gauti paramą sąlygos, reikalavimai ir įsipareigojimai, nustatyti paramai gauti pagal KPP 2014–2020 m. priemonę „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ galioja naujiems dalyviams, kurie teiks paramos paraiškas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ įgyvendinimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2015 m. kovo 13 d. įsakymu Nr. 3D-169.</p> <p>Paramos gavėjams, dalyvaujantiems KPP 2007–2013 m. priemonėje „Dalyvavimas maisto kokybės schemose“ visą prisiimtų įsipareigojimų laikotarpį galioja tie reikalavimai, kurie nustatyti Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Dalyvavimas maisto kokybės schemose“ įgyvendinimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2010 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. 3D-27.</p>

EKOLOGINIS ŪKININKAVIMAS

2.3.	<p>Kokie yra išmokų dydžiai pagal priemonę „Ekologinis ūkininkavimas“ 2014–2020 m.?</p>	<p>Kompensacinės išmokos pagal priemonę „Ekologinis ūkininkavimas“ bus mokamos įgyvendinant dvi veiklas: „Parama ekologiniam ūkininkavimui“ ir „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“.</p> <p>Už laukus, kuriuose įgyvendinama veikla „Parama ekologiniam ūkininkavimui“, kompensacinė išmoka mokama kiekvienais metais per įsipareigojimų laikotarpį ir skiriama už:</p> <ul style="list-style-type: none"> javus – 218 Eur už 1 ha; javus pašarams – 232 Eur už 1ha; javus, daugiamečių žolės sėklai – 273 Eur už 1ha; daugiamečių žolių įsėlj – 59 Eur už 1ha; daugiamečių žolės – 176 Eur už 1 ha; daržoves, bulves – 525 Eur už 1 ha; vaistažolės, aromatinius ir prieskoninius augalus – 487 Eur už 1 ha; uogynus ir sodus – 518 Eur už 1 ha. <p>Už laukus, kuriuose įgyvendinama veikla „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“, kompensacinė išmoka mokama kiekvienais metais per įsipareigojimų laikotarpį ir skiriama už:</p> <ul style="list-style-type: none"> javus – 238 Eur už 1 ha; javus pašarams – 247 Eur už 1 ha; javus, daugiamečių žolės sėklai – 298 Eur už 1 ha; daugiamečių žolių įsėlj – 59 Eur už 1 ha; daugiamečių žolės – 182 Eur už 1 ha; daržoves, bulves – 525 Eur už 1 ha; vaistažolės, aromatinius ir prieskoninius augalus – 516 Eur už 1 ha; uogynus ir sodus – 534 Eur už 1 ha.
2.4.	<p>Ar gali pareiškėjai, dalyvaudami priemonėje „Ekologinis ūkininkavimas“, naujuoju laikotarpiu turėti 2007–2013 m. įsipareigojimų ir prisiimti 2014–2020 m. įsipareigojimų naujiems plotams?</p>	<p>Pareiškėjai, dalyvaudami priemonėje „Ekologinis ūkininkavimas“, gali turėti ir 2007–2013 m. įsipareigojimų, bei prisiimti naujų įsipareigojimų 2014–2020 m.</p>
2.5.	<p>Ar bus naujuoju 2014–2020 m. laikotarpiu mokamos kompensacinės išmokos už arklus?</p>	<p>Kompensacinės išmokos už ekologiškai auginamus arklus 2014–2020 m. nebus mokamos.</p>

2.6.	Kokiu santykiu bus mokamos išmokos už ekologiškus daugiamečių žolių plotus 2014–2020 m.?	Paramos gavėjams, įgyvendinantiems Priemonę „Ekologinis ūkininkavimas“, parama už daugiametes žoles (tinkami augalai šiai pasėlių grupei nurodyti Priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ įgyvendinimo taisyklių 2 priede, patvirtintame 2015-04-20 žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-286) mokama tik auginantiems jas sertifikuotame (pagal reglamentą (EB) Nr. 834/2007 ir Ekologinio žemės ūkio taisyklių reikalavimus) plote, kurio ne daugiau kaip 2 ha tenka vienam sertifikuotam (pagal reglamento (EB) Nr. 834/2007 ir Ekologinio žemės ūkio taisyklių reikalavimus) sutartiniam gyvuliui (toliau – SG) mažiau palankiose ūkininkauti teritorijose. Kitose teritorijose mokama tik auginantiems jas sertifikuotame (pagal reglamentą (EB) Nr. 834/2007 ir Ekologinio žemės ūkio taisyklių reikalavimus) plote, kurio ne daugiau kaip 1,5 ha tenka vienam sertifikuotam (pagal reglamentą (EB) Nr. 834/2007 ir Ekologinio žemės ūkio taisyklių reikalavimus) SG. Skaičiuojant SG imamas gyvulių metų vidurkis nuo praėjusių metų rugsėjo 1 d. iki einamųjų metų rugpjūčio 31 d. pagal Ūkinių gyvūnų registre valdytojo ir (ar) partnerio vardu esančius duomenis. Įsipareigojimų laikotarpiu, nustatant ploto priskyrimą prie mažiau palankių ūkininkauti teritorijų imami 2015 m. duomenys. Šio punkto reikalavimai taikomi gyvuliams, nurodytiems Priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ įgyvendinimo taisyklių 1 priede, išskyrus kiaules ir paukščius.
2.7.	Kokia sankcija numatoma, jeigu bus nustatyta, jog ne visame ūkyje yra ūkininkaujama ekologiškai?	Jei nesilaikoma reikalavimų vykdyti ekologinę gamybą visoje valdoje, nuo 2016 m. pareiškėjams ar paramos gavėjams parama mažinama 50 proc. Jei šis reikalavimas neįvykdomas 2017 m. ar vėlesniaisiais įsipareigojimų metais parama kasmet mažinama 80 proc.
2.8.	Ar naujuoju 2014–2020 m. laikotarpiu išlieka reikalavimas pateikti Nacionalinei mokėjimo agentūrai 18 produkcijos realizavimo lentelę?	Naujuoju laikotarpiu produkcijos realizavimo dokumentų Nacionalinei mokėjimo agentūrai pateikti nereikia, bet pareiškėjai nuo einamųjų metų spalio 15 d., ir ne vėliau kaip iki gruodžio 31 d., turės pateikti informaciją sertifikavimo institucijai apie einamaisiais metais užaugintą ir rinkai patiektą produkciją, nurodant produkto rūšį, pavadinimą, kiekį.

AGRARINĖ APLINKOSAUGA IR KLIMATAS

2.9.	<p>Kokie išmokų dydžiai numatomi pagal priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“?</p>	<p>Kompensacinių išmokų dydžiai: „Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius“ – 101 Eur už 1 ha; „Specifinių pievų tvarkymas“ – 69 Eur už 1 ha; „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ – 208 Eur už 1 ha; „Meldinių nendrinukių buveinių saugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose“ – 291 Eur už 1 ha; „Meldinių nendrinukių buveinių saugojimas šlapynėse“ – 160 Eur už 1 ha; „Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamojoje žemėje“ – 68 Eur už 1 ha; „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamojoje žemėje“ – 221 Eur už 1 ha; „Melioracijos griovių šlaitų priežiūra“: išvežant nušienautą žolę – 155 Eur už 1 ha; nušienauta susmulkinta žolė paskleidžiama ant melioracijos griovio šlaito – 141 Eur už 1 ha; Veikla „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“ – 232 Eur už 1 ha; Veikla „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“: daržovėms ir bulvėms – 318 Eur už 1 ha; vaisiams ir uogoms – 336 Eur už 1 ha; Veikla „Dirvožemio ir vandens apsauga“: už ankštinių augalų auginimą – 46 Eur už 1 ha; už daugiamečių žolės – 45 Eur už 1 ha. Teikiama parama už nykstančias senąsias Lietuvos veisles: Žemaitukų veislės arkliai – 200 Eur už SG; Stambieji žemaitukų veislės arkliai – 200 Eur už SG; Lietuvos sunkieji arkliai – 200 Eur už SG; Lietuvos šemieji galvijai – 200 Eur už SG; Lietuvos baltnugariai galvijai – 200 Eur už SG; Lietuvos juodmargiai ir žalieji galvijai – 200 Eur už /SG; Lietuvos baltosios kiaulės – 180 Eur už SG; Lietuvos vietinės kiaulės – 180 Eur už SG; Lietuvos šiurkščiavilnės avys – 187 Eur už SG; Lietuvos juodgalvės avys (senasis genotipas) – 187 Eur už /SG; Vištinės žąsys – 162 Eur už SG.</p>
2.10.	<p>Kokia yra įsipareigojimų trukmė pagal priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“?</p>	<p>Pareiškėjas prisiima ir laikosi įsipareigojimų pagal priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklas 5, 6 arba 7 metams.</p>

2.11.	Jeigu pasirenkamas pratęsimas KPP 2007–2013 m. programos priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ programos „Kraštovaizdžio tvarkymas“ veiklos „Natūralių ir pusiau natūralių pievų tvarkymas“, ar pareiškėjas turi turėti gyvulių?	Atsižvelgiant į tai, kada pareiškėjas yra prisiėmęs įsipareigojimus pagal minėtą veiklą, kadangi iki 2012 m. nebuvo reikalavimo turėti gyvulių. Šis reikalavimas pradėtas taikyti naujiems pareiškėjams nuo 2012 m. arba esamiems pareiškėjams prisiėmus įsipareigojimus naujiems plotams.
2.12.	Ar gali pareiškėjas tęsti veiklą „Melioracijos griovių šlaitų tvarkymas“, bet nutraukti „Ekologinis ūkininkavimas“ veiklą arba prisiimti „Ekologinis ūkininkavimas“ naujus įsipareigojimus 5 m.?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pareiškėjai, prisiėmę įsipareigojimus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ programas ir (arba) veiklas, gali tęsti visus likusius pagal Priemonės programas ir (arba) veiklas prisiimtus įsipareigojimus, deklaruodami tuos pačius pagal atitinkamą programą ir (arba) veiklą deklaruotus plotus 2. Arba gali nutraukti visus pagal Priemonės programas ir (arba) veiklas prisiimtus įsipareigojimus negrąžindami gautų išmokų pagal Priemonės programas ir (arba) veiklas, išskyrus pareiškėjus, kurie įvykdė prisiimtus įsipareigojimus pagal priemonę „Pelno nesiekiančios investicijos“ ir toliau tęsia prisiimtus įsipareigojimus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ veiklą „Melioracijos griovių šlaitų tvarkymas“. 3. Taip, pareiškėjas gali tęsti veiklą „Melioracijos griovių tvarkymas“ ir nutraukti programą „Ekologinis ūkininkavimas“.
2.13.	Ar gali pareiškėjas tęsti veiklą „Melioracijos griovių šlaitų tvarkymas“, bet nutraukti veiklą „Natūralių ir pusiau natūralių pievų tvarkymas“, o „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“ prisiimti naujus įsipareigojimus 6 m?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pareiškėjai, prisiėmę įsipareigojimus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ programas ir (arba) veiklas, gali tęsti visus likusius pagal Priemonės programas ir (arba) veiklas prisiimtus įsipareigojimus, deklaruodami tuos pačius pagal atitinkamą programą ir (arba) veiklą deklaruotus plotus. 2. Arba gali nutraukti visus pagal Priemonės programas ir (arba) veiklas prisiimtus įsipareigojimus negrąžindami gautų išmokų pagal Priemonės programas ir (arba) veiklas, išskyrus pareiškėjus, kurie įvykdė prisiimtus įsipareigojimus pagal priemonę „Pelno nesiekiančios investicijos“ ir toliau tęsia prisiimtus įsipareigojimus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos Priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ veiklą „Melioracijos griovių šlaitų tvarkymas“. 3. Pareiškėjai, tęsdami veiklą „Melioracijos griovių šlaitų tvarkymas“, negali nutraukti veiklos „Natūralių ir pusiau natūralių pievų tvarkymas“. 4. Taip, pareiškėjas gali prisiimti naujus įsipareigojimus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklą „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“.

2.14.	Ar gali pareiškėjas tęsti veiklą „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“, bet nutraukti veiklą „Natūralių ir pusiau natūralių pievų tvarkymas“, o prisiimti naujus įsipareigojimus 5 m. „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“?	<p>1. Pareiškėjai, prisiėmę įsipareigojimus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ programas ir (arba) veiklas, gali tęsti visus likusius pagal Priemonės programas ir (arba) veiklas prisiimtus įsipareigojimus, deklaruodami tuos pačius pagal atitinkamą programą ir (arba) veiklą deklaruotus plotus.</p> <p>2. Arba gali nutraukti visus pagal Priemonės programas ir (arba) veiklas prisiimtus įsipareigojimus negražindami gautų išmokų pagal Priemonės programas ir (arba) veiklas, išskyrus pareiškėjus, kurie įvykdė prisiimtus įsipareigojimus pagal priemonę „Pelno nesiekiančios investicijos“ ir toliau tęsia prisiimtus įsipareigojimus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos Priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ veiklą „Melioracijos griovių šlaitų tvarkymas“.</p> <p>3. Pareiškėjas negali nutraukti veiklos „Natūralių ir pusiau natūralių pievų tvarkymas“ ir tęsti veiklą „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“.</p> <p>4. Taip, pareiškėjas taip pat gali prisiimti ir naujus įsipareigojimus 5 m. pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklą „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“.</p>
2.15.	Ar galima dalyvaujant veikloje „Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius“ nenuganytus plotus nušienavus, žolę susmulkinti?	<p>Žolės smulkinimas šioje veikloje yra draudžiamas.</p>

2.16.	<p>Jeigu pareiškėjas 2013 m. dalyvavo Priemonėje „Pelno nesiekiančios investicijos“ ir 2014 m. deklaravo griovių šlaitų priežiūrą kodu 5PT-11, tai, kaip buvo akcentuota mokymuose, jis 2015 m. privalo tęsti įsipareigojimus. 2014 m. pareiškėjas jau su kitais grioviais dalyvavo Priemonėje „Pelno nesiekiančios investicijos“ ir dabar 2015 m. pirmais metais ateina deklaruoti griovių šlaitų tvarkymą (5PT-11). Koks žymėjimas turi būti taikomas? Pagal deklaravimo taisyklių 1 ir 2 priedus galima žymėti vieną langelį. Ką turi pareiškėjas žymėti, ar „tęsiu prisiimtus įsipareigojimus visą juose numatytą laiką“, ar „prisiimu naujus įsipareigojimus tam tikriems metams“?</p>	<p>Pareiškėjas, 2013 m. įvykdęs įsipareigojimus pagal priemonę „Pelno nesiekiančios investicijos“ ir 2014 m. deklaravęs griovių šlaitų priežiūrą kodu 5PT-11, 2015 m. privalo toliau tęsti įsipareigojimus pagal KPP 2007–2013 m. priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ programos „Kraštovaizdžio tvarkymas“ veiklą „Melioracijos griovių tvarkymas“.</p> <p>Tuo atveju, kai pareiškėjas 2014 m. su kitais grioviais dalyvavo „Pelno nesiekiančios investicijos“ ir 2015 m. pirmais metais ateina deklaruoti griovių šlaitų tvarkymą pagal priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“, turi būti žymima „Prisiimu naujus įsipareigojimus tam tikriems metams“ – 5, 6 arba 7 metams. Priklausomai nuo žolės sutvarkymo būdo (išvežimas ar paskleidimas ant melioracijos griovio šlaito).</p>
2.17.	<p>Ar AGRO priemonės savaimė atitinka žalinimo reikalavimus ir už šiuos plotus skiriama išmoka?</p>	<p>Ne, pareiškėjai, prisiėmę įsipareigojimus ir juos įgyvendindami pagal priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“, turės atitikti žalinimo kriterijus.</p>
2.18.	<p>Ar galima vykdyti daugiau nei vieną veiklą tame pačiame plote, kurį deklaravo pagal priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“?</p>	<p>Pareiškėjas tame pačiame pagal veiklą deklaruotame plote negalės vykdyti daugiau nei vienos iš priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklų, taip pat tuose pačiuose plotuose negalės būti vykdomos priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ veiklos.</p>

2.19.	Ar galima deklaruojant tuos pačius plotus pagal priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ dalyvauti ir kitose Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonėse?	Pareiškėjai, deklaruodami tuos pačius plotus, kuriuos įsipareigojo tvarkyti pagal priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklas, gali dalyvauti ir Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonėse „Su NATURA 2000 ir vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ ir „Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“.
2.20.	Koks turi būti bendras tinkamas paramai žemės ūkio naudmenų ir kitas plotas, už kurį galėtų būti mokama kompensacinė išmoka pagal priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ atitinkamas veiklas?	Bendras tinkamas paramai žemės ūkio naudmenų ir kitas plotas, už kurį mokama kompensacinė išmoka pagal priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ atitinkamas veiklas, yra ne mažesnis kaip 1 ha žemės ūkio naudmenų.
TAUSOJANTI APLINKĄ VAISIŲ IR DARŽOVIŲ AUGINIMO SISTEMA (TAVDAS)		
2.21.	Ar dalyvaujantiems TAVDAS reikia įbraižyti apsaugines juostas deklaruojamiems laukams?	Apsauginių atstumų reikalavimas išskirtinės kokybės vaisiams, uogoms ir daržovėms yra panaikintas, todėl pagal šią veiklą apsauginių juostų reikalavimo nėra ir įbraižyti jų nereikia.
2.22.	Ar tik naujiems pareiškėjams taikoma sąlyga, jog didžiausias remiamas plotas pagal TAVDAS yra 100 ha.?	Pareiškėjai, prisiėmę įsipareigojimus pagal KPP 2007–2013 m. programos „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ priemonę „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“, gali tęsti visus likusius pagal šią priemonę prisiimtus įsipareigojimus, deklaruodami tuos pačius deklaruotus plotus ir tęsiamiems įsipareigojimams bus taikomos Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ įgyvendinimo taisyklių nuostatos, išskyrus Pagrindinius reikalavimus ir sankcijas už jų nesilaikymą, kurie yra nurodyti Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ įgyvendinimo taisyklių (toliau – Taisyklės), patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2015 m. balandžio 3 d. Nr. įsakymu 3D-254, 1 priede ir kurie jiems tampa privalomi. Tinkamumo gauti paramą sąlygos, reikalavimai ir įsipareigojimai, nustatyti šios programos priemonės Taisyklėse, veiklai „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“ galioja naujiems dalyviams, kurie teiks paraiškas pagal šias Taisykles.
NATURA 2000		
2.23.	Nėra aišku, kokius apribojimus žymėti pasirinkus NATURA 2000 teritoriją. Kaip žinoti, ką pažymėti? Šiuo metu, siekiant apsisaugoti, žymimi visi apribojimai iš 4.	Apribojimams „Natura 2000“ teritorijose nustatyti reikalingą informaciją apie Lietuvos saugomas teritorijas ir „Natura 2000“ teritorijas (ar jų dalis), kuriose yra nustatyti žemės ūkio veiklos apribojimai ir kuriose žemės valdas turintys fiziniai ir juridiniai asmenys gali pateikti paraiškas pagal priemonės „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ veiklos sritį „Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje“ galima rasti adresu: http://www.vstt.lt/VI/index.php#a/246

2.24.	Ar NATURA 2000 miškuose savaime atitinka žalinimo reikalavimus ir už šiuos plotus skiriama išmoka?	Žalinimo išmoka gali būti skiriama tik už plotus, kurie atitinka pagrindinei (VIPS) išmokai keliamus reikalavimus. NATURA 2000 plotams, už kuriuos skiriama pagrindinė išmoka, skaičiuojama žalinimo išmoka. Miškas – nėra pagrindinei tiesioginei išmokai tinkamas plotas, todėl ir žalinimo išmoka už tokį plotą nėra mokama.
2.25.	Ar NATURA 2000 miškuose yra vienmetė priemonė, jei ne, tai koks ilgiausias laikotarpis? Ar reikalinga VMT pažyma, jei sistema rodo, kad toje vietoje yra NATURA 2000 ir nustato apribojimą?	Priemonė „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ yra vienmetė. Nežiūrint į tai, jog sistema nustatys / pažymės??? apribojimą deklaruotoje miško valdoje, kuri patenka į Natura 2000, VMT pažyma reikalinga tuo atveju, jei pareiškėjas neturi miškotvarkos projekto.
2.26.	Ar dalyvaujant NATURA 2000 miškuose galioja pernai metų išduota direkcijos pažyma?	Ne, negalioja. Tačiau reikia atkreipti dėmesį į tai, jog šios pažymos reikės tik išskirtiniais atvejais, t. y.: 1) jei PPIS nenumatys apribojimo paraiškos pateikimo metu; 2) jei valdoje įvyks tam tikri pokyčiai, susiję su konkrečios „Natura 2000“ miško vietovės privalomaisiais apribojimais, nustačius EB svarbos miško buveinę, rūšies radavietę ar jos buveinę.
IŠMOKOS VIETOVĖMS, KURIOSE ESAMA GAMTINIŲ KITOKIŲ SPECIFINIŲ KLIŪČIŲ		
2.27.	Ar privalės 2015 m. deklaruojantys nenašias žemes pagal paramos priemonę „Išmokos vietovėms, kuriose esama gamtinių kitokių specifinių kliūčių“ vietovėse laikyti gyvulius?	Siekiantiems gauti išmokas pagal šią priemonę, toks reikalavimas nebus taikomas.
2.28.	Jeigu 2012 m. pareiškėjas prisiėmė įsipareigojimus MPŪV ar turi šiuos įsipareigojimus tęsti 5 m.? Ar šiemis pareiškėjams MPŪV tampa vienmetė priemonė?	Šiuo konkrečiu atveju (ir kitais analogiškais atvejais) galioja 5 metų taisyklė (ūkininkauti ar užsiimti žemės ūkio veikla ne trumpiau kaip 5 metus nuo pirmos gautos išmokos pagal šią priemonę). Už 2012 metų paraišką pagal KPP 2007–2013 metų MPŪV priemonę buvo pradėta mokėti nuo 2013 metų vasario 4 dienos. Vadinasi, šie, t. y. 2015 metai, bus dar tik tretieji įsipareigojimų metai.

2.29.	Kam reikalingas išrašas iš Nekilnojamojo turto registro? Ar tai reiškia, kad MPŪV plotus deklaruoti galės tik šių plotų savininkai?	Šiose vietovėse į paramą gali pretenduoti aktyvūs ūkininkai, valdantys dirbamą žemę ne tik nuosavybės, bet ir nuomos ar kitais pagrindais. Išrašas iš Nekilnojamojo turto registro (nuosavybės dokumentai, nuomos / panaudos sutartys) reikalingas dėl tos priežasties, jog parama yra skiriama tik už reikalavimus atitinkantį deklaruotą žemės ūkio paskirties žemės plotą. Paraiškos teikimo metu privalo būti atliekamas 100% šio atitikties kriterijaus patikrinimas.
-------	--	--

3. Gyvulininkystės klausimai:

VEISLINIŲ ŪKINIŲ GYVŪNŲ ĮSIGIJIMAS

3.1.	Už kokius grynaveislius gyvulius galima gauti valstybės pagalbą?	Parama skiriama už mėsinių veislių galvijų, avių, ožkų, įsigijimą.
3.2.	Kokie pagrindiniai kriterijai taikomi siekiant gauti pagalbą už veislinius gyvulius?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pareiškėjas turi būti aktyvus ūkininkas, žemės ūkio valdos valdytojas; 2. Pareiškėjas turi laikyti bandą ir siekti pagerinti laikomos ūkinių gyvūnų bandos genetinę kokybę aukštos veislinės vertės gyvūnais. 3. Perkami grynaveisliai ūkiniai gyvūnai turi būti suženklinti. 4. Grynaveisliai mėsiniai galvijai privalo būti įrašyti į atitinkamą mėsinių galvijų kilmės knygą. Buliai turi būti įrašyti į ne žemesnį kaip kilmės knygos A poskyrį (iš kitų šalių įvežti buliai turi būti įrašyti į aukščiausią kilmės knygos skyrių), įvertinti pagal nuosavą produktyvumą arba jų tėvai turi būti įvertinti pagal palikuonių penėjimosi ir mėsinės savybes, o įvertinimo pagal skerdenos išėigos (%), pašarų sąnaudų priesvorio vienetui (MJ AE) ir priesvorio per parą (g) rodiklius rezultatai turi būti teigiami, t. y. turi būti nustatyta, kad bulius yra šių rodiklių gerintojas. Telyčios turi būti nesiveršiavusios ir įrašytos į ne žemesnį kaip kilmės knygos B poskyrį (iš kitų šalių įvežtos telyčios turi būti įrašytos į pagrindinį kilmės knygos skyrių); 5. Grynaveislės avys turi būti iki pirmosios vados. Ir avys, ir avinai turi būti įvertinti ne žemesne nei I klase (perkamos iš kitų šalių grynaveislės avys ir avinai turi būti įvertinti tik aukščiausioje klase, avinai turi atitikti pirmąją ir antrąją <i>Skrepi</i> rezistentiškumo grupę); 6. Grynaveislės ožkos turi būti iki pirmosios vados. Ožkos ir ožiai turi būti įvertinti ne žemesne kaip elito klase (perkamos iš kitų šalių grynaveislės ožkos ir ožiai turi būti įvertinti tik aukščiausioje klase).
3.3.	Koks pagalbos intensyvumas?	<p>Kompensuojama iki 30 proc. grynaveislių mėsinių galvijų, grynaveislių avių ir ožkų pirkimo kainos, bet ne daugiau kaip:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. už grynaveislių mėsinių galvijų bulių reproduktorių – 1300 Eur; 2. už grynaveislių mėsinių galvijų telyčią – 1000 Eur; 3. už grynaveislį aviną reproduktorių – 200 Eur; 4. už grynaveislę avį – 65 Eur; 5. už grynaveislį ožį reproduktorių – 100 Eur; 6. už grynaveislę ožką – 65 Eur.
AFRIKINIS KIAULIŲ MARAS		
3.4.	Ar gali kiaulių laikytojai gauti valstybės pagalbą kitiems ūkiniams gyvūnams įsigyti?	Pagal 2014 m. gruodžio 2 d. žemės ūkio ministro įsakymo Nr. 3D-914 „Dėl pagalbos už įsigytus ūkinius gyvūnus teikimo taisyklių patvirtinimo“ nuostatas gali gauti pagalbą už kitus įsigytus ūkinius gyvūnus, vietoje priverstinai paskerstų kiaulių AKM buferinėje zonoje, jeigu buvo įvykdyti visi reikalavimai, nors kiaulių laikytojas ir nesikreipė dėl valstybės paramos už priverstinį kiaulių paskerdimą ir nustatytą draudimą nelaiikyti kiaulių AKM buferinėje zonoje.

3.5.	Ar gali kiaulių laikytojas gauti valstybės pagalbą, jeigu įsigys ne vienos, o kelių rūšių ūkinių gyvūnų.	Taip, gali gauti valstybės pagalbą už visus įsigytus įvairių rūšių ūkinius gyvūnus, už kuriuos atlyginama 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, bet ne daugiau kaip 580 Eur.
ŪKINIŲ GYVŪNŲ ŽENKLINIMAS		
3.6.	Kuriuos ūkinius gyvūnus reikia ženklinti ir registruoti?	Kiekvienas ūkinių gyvūnų laikytojas privalo ženklinti, registruoti laikomus ūkinius gyvūnus ir tvarkyti jų apskaitą. Laikymo vietose privaloma ženklinti ir registruoti esančius galvijus, tarp jų bizonus (Bizon bizon) ir azijinius buivolus (Bubalus bubalus), avis, ožkas, arklinių šeimos gyvūnus ir kiaules (kiaulės ženklinamos tik perkeliant), tvarkyti jų apskaitą, o siekdamas valstybės paramos laikytojas privalo registruoti ir kitus laikomus ūkinius gyvūnus. Siekdamas apsaugoti savo laikomas bites nuo kenksmingo augalų apsaugos produktų poveikio, laikytojas privalo pažymėti bityno bičių laikymo vietą ŽŪIKVC elektroninėje informacinėje sistemoje teisės aktų nustatyta tvarka.
3.7.	Kada reikia ženklinti galvijus?	Galvijo laikytojas yra atsakingas už tai, kad jo laikomas galvijus per 7 kalendorines dienas nuo atvedimo būtų paženklintas ausų įsagais į abi ausis, įrašytas į Ūkinių gyvūnų apskaitos žurnalą (GAŽ-1 forma) ir įregistruotas Ūkinių gyvūnų registre.
3.8.	Ar privaloma turėti galvijo pasą?	1. Galvijo, atvesto iki 2011 m. liepos 1 d., laikytojas turi turėti galvijo pasą ir galviją gali perkelti (atvežti, išvežti) tik su pasu. 2. Galvijus, atvestas nuo 2011 m. liepos 1 d., Lietuvos Respublikos teritorijoje gali būti perkeliamas be paso, o į Europos Sąjungos šalis (toliau – ES) visada perkeliamas tik su pasu.

4. Lietuvos Respublikos teisės aktai

4.1.	Kokie pagrindiniai nacionaliniai teisės aktai reglamentuoja paramą tiesioginėmis išmokomis ir paramą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos plotines priemones?	<p>2015-04-09 įsakymas Nr. 3D-270 – Paramos už žemės ūkio naudmenų ir kitus plotus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklės.</p> <p>2015-04-16 įsakymas Nr. 3D-282 – papildantis Paramos už žemės ūkio naudmenų ir kitus plotus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklės.</p> <p>2015-01-07 įsakymas Nr. 3D-9 – 2015-2020 metų susietosios paramos už pienines karves administravimo taisyklės.</p> <p>2015-03-13 įsakymas Nr. 3D-169 – Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ įgyvendinimo taisyklės.</p> <p>2015-04-03 įsakymas Nr. 3D-254 – Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ įgyvendinimo taisyklės.</p> <p>2015-04-24 įsakymas Nr. 3D-332 – Pagalbos grynaveisliams ūkiniams gyvūnams įsigyti įgyvendinimo taisyklės.</p> <p>2014-12-02 įsakymas Nr. 3D-914 – Pagalbos už įsigytus ūkinius gyvūnus teikimo taisyklės.</p> <p>2003-06-16 įsakymas Nr. 3D-234 – Ūkinių gyvūnų laikymo vietų registravimo ir jose laikomų ūkinių gyvūnų ženklavimo ir apskaitos tvarkos aprašas.</p> <p>2014-12-29 įsakymas Nr. 3D-1009 – Susietosios paramos už mėšinius galvijus, mėsines avis, pieninių veislių bulius ir pienines ožkas administravimo, kontrolės bei mokėjimo 2015-2020 m. taisyklės.</p> <p>2014-12-05 įsakymas Nr. 3D-932 – Žemės ūkio naudmenų geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų, taikomų nuo 2015 metų, aprašas.</p> <p>2014-12-31 įsakymas Nr. 3D-1019 – Žemės ūkio veiklos valdymo reikalavimų ir trąšų bei augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimų aprašas.</p> <p>2015-04-20 įsakymas Nr. 3D-286 – Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ įgyvendinimo taisyklės.</p> <p>2015-04-01 įsakymas Nr. 3D-245 – Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ įgyvendinimo taisyklės.</p> <p>2015-04-01 įsakymas Nr. 3D-246 – Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ įgyvendinimo taisyklės.</p>
------	---	--

5. Informacijos teikėjai

5.1.	Kokie ŽŪM specialistai galėtų atskirais klausimais teikti konsultacijas?	<p>Dėl aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto, žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijų, išmokos jauniems ūkininkams – Šarūnas Celiešius tel. (8 5) 239 1372.</p> <p>Dėl žalimo – Antanas Karbauskas tel. (8 5) 239 1373.</p> <p>Dėl susietosios paramos už augalus – Daiva Montrimienė tel. (8 5) 239 8497.</p> <p>Dėl išmokos už pirmuosius hektarus – Jolita Kavaliauskaitė tel. (8 5)239 1148.</p> <p>Dėl plotų įbraižymo – Skirmantas Ramoška tel. (8 5) 239 1166.</p> <p>Dėl Geros agrarinės būklės reikalavimų – Eglė Daunorienė tel. (8 5)239 1371.</p> <p>Dėl gyvulininkystės, susietosios paramos už gyvulius, veislinių ūkinių gyvūnų įsigijimo klausimų – Lina Šimonienė, tel. (8 5) 239 8470,</p> <p>Dėl ūkinių gyvūnų ženklinimo – Aleksandra Voicechovska, tel. (8 5) 239 1150,</p> <p>Dėl afrikinio kiaulių maro – Kristina Paliutienė, tel. (8 5) 239 1152.</p> <p>Dėl Natura 2000 ir MPUT – Rasa Motiejaitė tel. (8 5)239 1261.</p> <p>Dėl agrarinės aplinkosaugos ir klimato – Agnė Prakapienė tel. (8 5)239 1246.</p> <p>Dėl ekologinio ūkininkavimo – Kristina Adomavičiūtė tel. (8 5)239 1241.</p> <p>Dėl susietosios paramos už pienines karves – Neringa Michailovaitė, tel. (8 5)239 1167</p> <p>Dėl paramos pagal 2014–2020 m. KPP priemonę Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos ir veiklą Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema – Fausta Viktorija Osičnaitė tel. (8 5)239 1164.</p>
------	---	--